

İslâm Tarih, Sanat ve Kùltür Araştırma Merkezi (IRCICA)

BALKANLAR'DA İSLÂM MEDENİYETİ
ULUSLARARASI ÜÇÜNCÜ SEMPOZYUM TEBLİĞLERİ

Bükreř, Romanya / 1-5 Kasım 2006

İstanbul 2011

OKUYAN TAŞRALI BİR TOPLUM: RUSÇUK MÜSLÜMANLARININ KİTAP SEVGİSİ (1695-1786)

Orlin Sabeu

Son yıllarda Osmanlı kitap kültürü hakkında çok kıymetli araştırmalar yapılmıştır. Osmanlılar döneminde ne tür kitapların okunduğu konusundaki malumatı mahkemeler tarafından hazırlanan ve tereke defterleri olarak adlandırılan, müteveffanın geride bıraktığı mallarının listesinden öğrenmek mümkündür. Şayet merhûm ya da merhûmenin geride bıraktıkları arasında kitaplar var ise bunlar genellikle söz konusu listenin başına dercedilirdi. Bu Müslümanların kitaba verdikleri önemin bir göstergesidir. Osmanlı tereke defterlerine dayanarak İstanbul, Bursa, Sinop, Trabzon, Samsun, Giresun, Çorum, Sofya, Vidin, Selanik, Karaferye, Şam, Kahire gibi önemli merkezlerde yaşamış olan Müslüman halkların hangi kitapları okudukları hususu pek çok araştırmaya konu olmuştur.¹ Bu

¹ A. Turgut Kut, "Terekelerde Çıkan Kitapların Matbu Satış Defterleri", *Müteferrika*, sayı 2, 1994, s. 3-24; Said Öztürk, *Askeri Kassama Ait Onyedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri (Sosyo-Ekonomik Tahlil)*, İstanbul: OSAV, 1995, s. 174-184; Christoph K. Neumann, "Arm and Reich in Qaraferye", *Der Islam*, cilt 73, 1996, s. 259-312; Tülay Artan, "Terekeler Işığında 18. Yüzyıl Ortasında Eyüp'te Yaşam Tarzı ve Standartlarına Bir Bakış: Orta Halliliğin Aynası", *18. Yüzyıl Kadı Sicilleri Işığında Eyüp'te Sosyal Yaşam* (ed. T. Artan), İstanbul: Tarih Vakfı, 1998, s. 49-64; Lale Uluç, "Ottoman Book Collectors and Illustrated Sixteenth Century Shiraz Manuscripts", *Revue des mondes musulmans et de la Méditerranée*, sayı 87-88, 1999, s. 85-107; Fahri Sakal, "Osmanlı Ailesinde Kitap", *Osmanlı*, cilt 11 (Kültür ve Sanat), s. 732-738; Halil Sahillioğlu, "Ottoman Book Legacies", *Studies on Ottoman Economic and Social History*, İstanbul: IRCICA, 1999, s. 189-191; Colette Establet, Jean-Paul Pascual, "Les livres des gens à Damas vers 1700"; Meropi Anastassiadou, "Livres et "bibliothèques" dans les inventaires après décès de Salonique au XIXe siècle", *Revue des mondes musulmans et de la Méditerranée*, Sayı 87-88, 1999, s. 111-141; Meropi Anastassiadou, "Des défunts hors du commun: les possesseurs de livres dans les inventaires après décès musulmans de Salonique", *Turcica*, cilt 32, 2000, s. 197-252; Ali İhsan Karataş, "Tereke Kayıtlarına Göre XVI. Yüzyılda Bursa'da İnsan-Kitap İlişkisi", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt 8, sayı 8, 1999, s. 317-328; Ali İhsan Karataş, "Osmanlı Toplumunda Kitap (XIV-XVI. Yüzyıllar)", *Türkler* (ed. H. C. Güzel, K. Çiçek, S. Koca), Ankara: Yeni Türkiye, 2002, cilt 11, s. 896-909; Orlin Sabeu, "Knigata v ejednevieta na müsülmanite v Ruse (1695-

bildirinin amacı da aynı metodu kullanılarak, XVIII. Yüzyılda Rusçuk'ta yaşayan Müslüman halkın hangi tür kitaplara sahip olduğunu ortaya koymaktır.

Konuyu ele almadan önce araştırmanın metodolojisi ile ilgili bazı notların dile getirilmesi gerekmektedir. Tereke defterlerinin incelenmesi dönemin durumunu tamamıyla yansıtmamaktadır. Zira her vefat edene miras listesi yapılmazdı. Tereke defterleri genel olarak, müteveffanın buluş çağına ermemiş çocukları var ise, varislerinin nerede yaşadıkları bilinmemekte ise, ya da yetişkin vârisleri arasında miras konusunda anlaşmazlık çıkarsa mahkemeye başvurdukları takdirde hazırlanırdı. Dolayısıyla tüm vefat edenlere ait miras listeleri zaten mevcut değildi. Bu nakısa ilave olarak tereke defterlerini içeren kadı sicillerinin tamamının günümüze ulaşmadığını da zikretmemiz gerekir. Diğer önemli sorun bazı hallerde günümüze ulaşan sicillerin sayısının fazlalığı bunların gözden geçirilip incelenmesinin uzun ve meşakkatli bir süreci gerektirmesidir. Bu yüzden kitap sahipliği konulu araştırmalar cüzi olarak günümüzde mevcut olan tereke kayıtlarının sadece bir kısmı üzerinde yapılmıştır.

Bütün olumsuzluklara rağmen sicillerde kayıtlı olan Müslüman kişilerin tereke defterlerinde kaydedilmiş bulunan kitap adlarından hareketle o dönemin Rusçuk Müslüman halkı arasında kitap sevgisinin seviyesi incelenebilir. 18. yüzyıla ait Rusçuk tereke defterlerini ele almamızın diğer bir sebebi de bu kayıtların Rusçuk'la ilgili ilk tereke kayıtları olması gerçeğidir. Sofya Ulusal Kütüphanesi Şarkiyat Bölümü'nde muhafaza edilen 1695-1791 tarihleri arasındaki döneme ait Rusçuk sicillerinin sayısı 15 olup, bunların on üçünde tereke defterleri mevcuttur (aşağıdaki tabloya bkz.).

Sicil ve tarihi	Kitap sahibi		Kitap sahibi		Toplam	Kitap sahipleri
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın		
R 1 (1656-1657)	-	-	-	-	-	-
R 3 (1686-1688)	6	3	-	-	9	-
R 4 (1695-1696)	20	11	6	2	31	8
R 2 (1698-1699)	20	4	4	-	24	4
R 5 (1709-1710)	15	9	4	1	25	6

1786]" [Rusçuk Müslümanlarının Günlük Hayatında Kitap (1695-1786)], *Almanah za istoriyata na Ruse*, cilt IV, 2002, s. 380-194; Orlin Sabev, "Private Book Collections in Ottoman Sofia, 1671-1833 (Preliminary notes)", *Études balkaniques*, 2003, sayı 1, s. 34-82; Nelly Hanna, *In Praise of Books: a Cultural History of Cairo's Middle Class, Sixteenth to the Eighteenth Century*, Syracuse, New York: Syracuse University Press, 2003; Orlin Sabev, *İbrahim Müteferrika ya da İlk Osmanlı Matbaa Serüveni (1726-1746)*. *Yeniden Değerlendirme*, İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2006.

Sicil ve tarihi	Kitap sahibi		Kitap sahibi		Toplam	Kitap sahipleri
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın		
R 51 (1715-1716)	27	7	3	2	34	5
R 52 (1734-1735)	4	-	-	-	4	-
R 6 (1736-1737)	24	11	5	1	35	6
R 36 (1738)	37	12	5	3	49	8
R 7 (1738-1739)	34	11	5	4	45	9
R 38 (1741-1743)	32	12	4	3	44	7
R 37 (1753-1754)	14	8	2	-	22	2
R 8 (1778-1779)	22	5	5	1	27	6
R 9 (1786)	7	2	4	-	9	4
R 39 (1790-1791)	-	-	-	-	-	-
Toplam	262	95	47	17	358	65

Tereke defterleri üzerinde yapılan bazı araştırmalara göre 1595–1668 dönemi İstanbul², 1671–1833 tarihleri arası Sofya³ ve 1828–1905 devri Selanik⁴ kitap sahiplerinin nispi oranı hakkında mevcut olan veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Bu veriler Rusçuk'a ait tespitlerimizle karşılaştırılmıştır.

Müslüman Kitap Sahiplerinin Nispi Oranları

Yer	Dönem	Terekelerin Toplam Sayısı			Kitap Sahipleri		
		Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
İstanbul	1595-1668	1003	790	213	239 (24%)	208 (26%)	31 (15%)
Rusçuk	1695-1786	358	262	95	65 (18%)	47 (18%)	17 (18%)
Sofya	1671-1833	1111	752	358	180 (16.2%)	139 (18.5%)	40 (11.2%)
Selanik	1828-1905	835	?	?	54 (6.46%)	46	8

Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti ile Balkanlardaki önde gelen bazı taşra merkezlerine ait tablodaki rakamlar, kitap sahiplerinin oranları arasında fazla farklılık olmadığını gösterir. Ancak doğal olarak, payitahtta okuma-yazma oranının yüksekliği nedeniyle, İstanbul'a ait oran diğer şehirlerle karşılaştırıldığında biraz daha yüksektir. Esasen 18. yüzyılı kapsayan Rusçuk ve Sofya toplam verileri (% 18 : %16.2) ve erkek kitap sahipleri oranları birbirine çok yakınken (% 18 : % 18.5), kadınlara ait oranlar büyük farklılık arz etmektedir (% 18 : % 11.2). Ortaya çıkan bu farklılığın Rusçuk kadınlarının Sofya ve hatta İstanbul kadınlarından kitaba karşı daha büyük ilgi gösterdikleri anlamına gelmediğini, kaynakların yukarıda bahsettiğimiz özelliklerine bağlı olduğunu düşünülebiliriz.

² Said Öztürk, *Askeri Kassama Ait Onyedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri*, s. 174–176.

³ Orlin Sabev, "Private Book Collections in Ottoman Sofia".

⁴ Meropi Anastassiadou, "Des défunts hors du commun: les possesseurs de livres dans les inventaires après décès musulmans de Salonique", *Turcica*, c. XXXII, (2000), s. 197–252.

Tereke defterleri genellikle, kitap sahiplerinin meslekleri hakkında bilgi içermektedir. Ancak bu durum sadece erkekler için geçerlidir. Meslekleri belirtilmeyen kitap sahiplerinin iştigal alanları taşıdıkları unvanlardan hareketle tahmin edilebilir. Aşağıdaki tabloda 1724/26-1747/48 dönemi İstanbul⁵, Sofya, Rusçuk⁶ ve Kahire⁷ sakini olan kitap sahiplerinin meslekleri grup olarak verilmiştir:

Müslüman Kitap Sahiplerinin Mesleki Durumu

Meslek grubu	İstanbul	Sofya	Rusçuk	Kahire
		1671-1833	1695-1786	1600-1759
Ulema (Efendi ile Molla unvanlarını taşıyan kişiler dahil)	227	19	7	158
Asker ve idareci	73	13	4	87
Esnaf	8	5	1	60
Mesleği kaydedilmeyen kişiler	18	9	4	108

Tablodan anlaşılacağı üzere en fazla kitap ilmiye mensubu olan kadı, müftü, müderris, medrese öğrencileri, imam ve hatip ile efendi ya da molla unvanı taşıyan muhtemelen medrese öğrenimi gören⁸ kişilerde bulunurdu. 18. Yüzyılın ilk yarısında Rusçuk'ta en az üç medresenin varlığı bilinmektedir.⁹

Terekelerde kaydedilen kitaplar arasında, tabii olarak, en büyük miktarı Kur'ân-ı Kerîm'ler oluşturmaktaydı.. *Kelâm-ı Kadim*, *Kelâmullah* yada *Mushaf-ı Şerîf* olarak kaydedilen Kur'ân'ın dışında da *Enam-ı Şerîf* diye bilinen, *Enam* suresi ile başlayan ve başka çok okunan sureleri içeren cüze daha sık rastlanmakta idi. Mutasavvıf bir şahsiyet olan Yazıcıoğlu Mehmed'in 1449'da kaleme aldığı *Muhammediyesi* de ekseriyetle rastlanan bir eserdir (Ek 1'e bkz.).

Burada bir ön izlenimimizi dile getirmek uygun görmekteyiz. Yapılan araştırmalara göre Sofya, Rusçuk, Selanik gibi Balkanların önde gelen Müslüman merkezleri sakinleri arasında *Muhammediye* eseri çok popülerdi. Ancak Kuzey Afrika ve Anadolu'da Şazeliyye tarikatının Cezûliyye kolunun kurucusu olan Şeyh Cezûlî tarafından yazılan *Delâilü'l-Hayrât* ünvanlı tasavvufi eser daha büyük

⁵ İstanbul verileri askeri statüsüne ve 3'ten fazla kitaba sahip olanlara aittir.

⁶ Sofya ve Rusçuk verileri 2'den fazla kitaba sahip olanlara aittir.

⁷ Nelly Hanna, *In Praise of Books*, s. 99.

⁸ Gustav Bayerle, *Pashas, Begg, and Effendis: A Historical Dictionary of Titles and Terms in the Ottoman Empire*, İstanbul: ISIS, 1997, s. 44, 111.

⁹ Bk. Orlin Sabev, "Ottoman Medreses in Rusçuk-Rousse", *Mélanges Prof. Machiel Kiel. Études réunies et préfacées par Prof. Emérite Abdeljelil Temimi*, Zaghuan: Temimi Foundation, 1999, s. 507-528.

rağbet görmüştür.¹⁰ Bu eserin 18. yüzyılda Kahire’de en popüler kitap olduğu tespit edilmiştir.¹¹ Bazı terekelerde ise İmam Birgivi’nin ahlak ve tasavvuf konulu olan *Tarikat-ı Muhammediyye* adlı eserine de rastlanmaktadır.

Ruşçuk tereke defterlerinden en ilgi çekici olan şüphesiz 1742 yılında Rusçuk’ta vefat eden bir sahafın terekesidir. Tereke defterinin dikkati çeken tarafı ise malların hepsinin kitap ve kaydedilen ciltlerin sayısının binden fazla olmasıdır. Bu sahafın ilginç tarafı sadece vefatından önce elinde bulunan kitapların sayısı değildir. Tereke defteri sayesinde onun yaşam öyküsünün perdesini az çok aralamış olabiliriz. Söz konusu deftere göre aslen Edirne ahalisinden olan Yusuf Çelebi b. Abdullah b. Abdurrahman adındaki bu sahaf, ticari gayelerle Rusçuk pazar yerinde bulunan el-Hâc Ahmed hanında sakınken herhangi maruf varisi olmadan vefat etmiş, bütün terekesi Beytül mâl tarafından zapt edilene kadar el-Hac Ahmed Ağa ibni Mehmed Ağa tarafından muhafaza edilmiştir.¹² 1 Receb 1155/1 Eylül 1742 tarihli olan bu defterde sadece kitaplar kaydedilmiştir. Mezkur sahafın diğer mallarının herhalde Edirne’de olduğu ve oradaki mahkeme tarafından ayrı bir tereke defterine kaydedildiği düşünülebilir.

Tereke defterinde bu şekilde tarif edilen sahaf Yusuf Çelebi’nin durumu birçok soruyu akla getirir mahiyettedir. Vârisi bulunmayan Yusuf Çelebi hangi yaşta vefat etmiştir? Karısı ve çocukları olmadığından acaba genç miydi? Yusuf Çelebi’nin baba ve dede adlarından mühtedi yada bir mühtedinin oğlu olduğu doğrultusundaki imkanı da göz önünde bulundurabilir miyiz? Bu kadar çok sayıda kitabı Edirne’den Rusçuk’a nasıl taşıdı? Aslen Edirneli olan bu sahaf kitaplarını satmak üzere Rusçuk’a Edirne’den mi, yoksa başka bir yerden mi geldi? Kitaplarının tümünü mü Edirne’den getirdi, yoksa yol boyunca başka yerden de ve nihayet Rusçuk sakinlerinden ve burada vefat edenlerin müzayedeye çıkarılan mallarından mı satın aldı? Kitaplarını büyük bir kitap piyasası olan Edirne’de neden satmadı ya da satmaya devam etmedi de, başka bir yere gitmeyi tercih etti yada gitmek zorunda kaldı? Yusuf Çelebi, aslında Balkanları gezen seyyar bir sahaf mı, yoksa Rusçuk’a gitmesi müstesna bir olay mı idi? Rusçuk tesadüf mü, yoksa bilerek yapılan bir seçim mi idi? Eğer ikincisi doğru ise, neden Rusçuk’a gitmeyi tercih etmişti? Kitap ticareti bakımından Rusçuk’un, gerek Edirne, gerekse başka önde gelen Osmanlı merkezlerine nazaran belli başlı avantajları var

¹⁰ Süleyman Uludağ, “Delailü'l-Hayrat”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, cilt 9, İstanbul 1994, s. 113-114.

¹¹ Nelly Hanna, *In Praise of Books*.

¹² Sofya Ulusal Kütüphanesi, Şarkiyat Bölümü, Rusçuk Sicili, R 38, v. 94b-96a.

mı idi ve var olmuştaysa ne idi? Esnaf teşkilatına mensup olan sahaflardan¹³ biri olan Yusuf Çelebi, bir şehirden başka şehre giderken kitap satışı ile ilgili ruhsatları kimden alırdı? İstanbul'da olduğu gibi¹⁴ Edirne'de yada Rusçuk'ta sahaf esnafı var mı idi?

Bunlar sadece ilk akla gelen sorulardır ki, bazılarının cevap vermek imkansız gibi görünse de, diğerlerinin gerçeğe daha yakın muhtemel cevaplarına en azından biraz da olsa yaklaşabiliriz. Şimdilik yapılabilen şey Yusuf Çelebi'nin kitaplarının sayı, konu ve başlık itibarıyla tahliliyle birlikte, yine mevcut olan tereke defterlerinden hareketle bir yandan o zamanki Rusçuk sakinlerinin, öte yandan bulabildiğimiz aynı döneme ait İstanbul sahaflarının sahip oldukları kitap profili ile mukayeseli incelenmesidir.

Binden fazla cilde sahip olan Yusuf Çelebi'nin İslam dünyasına ait ilim ve literatür dallarının neredeyse tümüne dâir adları kaydedilmiş kitaplarının arasında çok fazla sayıda hikaye ve destan, Farsça gramer kitapları, fıkıhla ilgili yazılar, mecmualar, Arapça gramer kitapları ile divanlar mevcuttu. Yusuf Çelebi'nin konu itibarıyla kitaplarının dağılımı o zaman gerek Rusçuk'ta, gerekse genel olarak Osmanlı Devleti'ndeki belli başlı konulu kitaplara varolan talebi yansıtmayı yansıtmadığı sorusu ortaya çıkmaktadır. Yusuf Çelebi'nin terekesi ile ilgili daha ilginç bir muamele de yapılmıştır. Kitapları beytülmale zapt edilmeden önce Rusçuk'ta müzayedede edilmiş, ancak binden fazla ciltten sadece yirmi ikisi satılmıştır. Böyle bir müzayedede çok fazla kitabın satılması da mümkün görünmemektedir, çünkü kitap genelde uzun zaman içerisinde satılan spesifik bir maldır. Söz konusu müzayedede satılan kitapların konusu daha ilginç ve muhtemelen o zamanki okuyucu zevklerini yansıtmaktadır. Satılan 22 cilt arasında altı mushaf'ın yanı sıra mantık üzerine üç, vaaz üzerine iki ve fıkıh, akaid, kıraat, Osmanlı tarihi, yemek ve içecek üzerine birer cilt ile birer Arapça sözlük ve risale kayıtlıdır. Kitaplardan biri sadece müellifin adı olan Seyit Abdullah olarak kaydedilmiş olup konusu tespit edilememiştir.

¹³ Mehmet Zeki Pakalın, *Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, cilt III, İstanbul, 1954, s. 92; İsmet Binark, "Eski Devrin Kitapçıları: Sahhâflar", *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XVI/3, 1967, s. 155-162.

¹⁴ Evliya Çelebi'ye göre 1631'de İstanbul'da 300 kişi sahafın elinde 50 tane sahaf dükkanı ve binlerce kitap bulunmaktaydı, Japon müellif (Svetla)

Aslında Bursa (15.–16. yy.)¹⁵, İstanbul (17. yy.)¹⁶, Kahire (1600-1759)¹⁷, Şam (1686–1717)¹⁸, Sofya (1671–1833)¹⁹, Rusçuk (1695–1786), Eyüp (18. yy. ortası)²⁰, Sinop, Samsun, Trabzon, Giresun, Çorum (18.–19. yy.)²¹ ve Selanik (19. yy.)²² gibi değişik şehirlerin Müslüman sakinlerinin sahip oldukları kitaplar üzerine yapılan incelemelerin sonucunda özel kitap koleksiyonlarında en sık rastlanan kitapların Kur'an ile fıkıh, Arap grameri, mantık, akaid üzerine oldukları anlaşılmaktadır. Ancak Yusuf Çelebi'nin kitaplarının bir özelliği, aralarında birçok Farsça gramer kitabı ve hikaye metinleri olmasıdır. Bunun dışında da *evrak-ı perişan* yada *kütüb-i perişan* olarak kaydedilen büyük sayıda satışı pek uygun olmayan kitabı da mevcuttu.

Edirneli olan ve ölmeden önce kitap ticareti amacıyla Rusçuk'ta bulunan Yusuf Çelebi'nin yerli halka teklif ettiği kitapların başlıkları ve konuları 1730'lu – 1740'lı yıllarda vefat eden ve İstanbul sakinlerinden olan sahafların kitapları ile kıyaslanabilir. Aslında Osmanlı geleneksel sınıf sistemindeki sahafların durumu özel bir durum arzeder. Ticaretle uğraşmaları hasebiyle reaya (vergi veren) statüsüne sahip olan tüccar mensupları gibi değil de, genelde ulemanın kitap ihtiyacını karşıladıklarından Evliya Çelebi'ye göre ulemaya has kıyafet giyip²³, *askeri* statüye (beraya) sahiptiler. Bu nedenle sahafların tereke defterleri, *askeri* statüye sahip olan İstanbul sakinlerinin tereke defterlerini kayda geçiren Kıs-

¹⁵ Ali İhsan Karataş, "Osmanlı Toplumunda Kitap (XIV–XVI. Yüzyıllar)", *Türkler* (ed. H. C. Güzel, K. Çiçek, S. Koca), Ankara: Yeni Türkiye, 2002, C. 11, s. 896–909.

¹⁶ Said Öztürk, *Askeri Kassama Ait Onyedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri (Sosyo-Ekonomik Tahli)*, İstanbul: OSAV, 1995, s. 174–184.

¹⁷ Nelly Hanna, *In Praise of Books: a Cultural History of Cairo's Middle Class, Sixteenth to the Eighteenth Century*, Syracuse, New York: Syracuse University Press, 2003, 79-103.

¹⁸ Colette Establet, Jean-Paul Pascual, "Les livres des gens à Damas vers 1700", *Revue des mondes musulmans et de la Méditerranée*, Sayı 87–88, 1999, s. 143–175.

¹⁹ Orlin Sabev, "Private Book Collections in Ottoman Sofia, 1671–1833 (Preliminary notes)", *Études balkaniques*, 2003, Sayı 1, s. 34–82.

²⁰ Tülay Artan, "Terekeler Işığında 18. Yüzyıl Ortasında Eyüp'te Yaşam Tarzı ve Standartlarına Bir Bakış: Orta Halliliğin Aynası", *18. Yüzyıl Kadı Sicilleri Işığında Eyüp'te Sosyal Yaşam* (ed. T. Artan), İstanbul: Tarih Vakfı, 1998, s. 49–64.

²¹ Fahri Sakal, "Osmanlı Ailesinde Kitap", *Osmanlı* (ed. G. Eren), Ankara: Yeni Türkiye, 1999, C. 11 (Kültür ve Sanat), s. 732–738.

²² Meropi Anastassiadou, "Livres et "bibliothèques" dans les inventaires après décès de Salonique au XIXe siècle", *Revue des mondes musulmans et de la Méditerranée*, Sayı 87–88, 1999, s. 111–141; Meropi Anastassiadou, "Des défunts hors du commun: les possesseurs de livres dans les inventaires après décès musulmans de Salonique", *Turcica*, C. 32, 2000, s. 197–252.

²³ İsmet Binark, "Eski Devrin Kitapçıları: Sahhâflar", s. 161.

met-i Askeriye Mahkemesi arşivinde bulunmaktadır. Söz konusu arşivde aşağıda adlarını verdiğimiz beş sahafa ait tereke defterlerine ulaşabildik. :

- el-Hâc Hüseyin'in 3 Receb 1142/ 22 Ocak 1730 tarihli tereke defteri²⁴;
- İbrahim Efendi'nin 15 Zilkade 1146/ 19 Nisan 1734 tarihli tereke defteri²⁵;
- Abdullah Efendi'nin 4 Cemaziülahir 1159/ 24 Haziran 1746 tarihli tereke defteri²⁶;
- eş-Şeyh Mehmed Efendi'nin 15 Şevval 1158/ 10 Ekim 1745 tarihli tereke defteri²⁷;
- el-Hâc Mustafa'nın 19 Rebiülahir 1160/30 Nisan 1747 tarihli tereke defteri²⁸.

Söz konusu İstanbul sahaflarının tereke defterlerinde göze çarpan ilk hususiyet sahip oldukları kitapların sayısının Yusuf Çelebi'nin kitaplarının sayısına nazaran çok daha az olmasıdır. Burada sorabileceğimiz soru şudur: Kitap sayısı itibarıyla tereke defterleri günümüze ulaşan bu İstanbul sahaflarının durumu mu, yoksa Yusuf Çelebi'nin durumu mu bir istisna teşkil etmekteydi? İstanbul sahaflarının vefatları esnasında nispeten daha az kitaba sahip olması kitap satışlarının daha iyi olduğundan ellerinde daha az kitap bulunduğuna mı bir işarettir? Öte yandan, Yusuf Çelebi'nin elinde çok kitabın kalması, Rusçuk kitap piyasasının çok daha sınırlı olduğunu mu göstermektedir?

Ancak söz konusu muasır sahafların terekelerinde kaydedilen kitapların adeti ve toplam değerinden hareketle kitap başına ortalama değeri hesaplandığı zaman ilginç neticeler ortaya çıkmaktadır. Rusçuk'ta ölen Edirneli Yusuf Çelebi, diğer bulabildiğimiz İstanbul sahaflara nazaran adet olarak bir kaç kat daha çok kitaba sahipken, satışa çıkardığı kitapların ortalama değeri daha düşüktür.

İstanbul sahafları ile Yusuf Çelebi'nin arasındaki farklılık esasen sayısaldır. İçerik açısından tek bir farklılık vardır o da Yusuf Çelebi'nin elinde çok sayıda hikaye ve destan esernin bulunmasıdır. İstanbul sahaflarının tereke defterlerinde kaydedilen kitapların arasında çoğunlukla fıkıh, Arapça grameri (*sarf ve nahiv*), mantık ve akaid konulu eserleri görmekteyiz. Bu konular Osmanlı medreselerinde ve ulema tarafından en çok okunan ilim alanlarıdır. Öte yandan sahaflar, oldukça çok sayıda Farsça ve biraz da Arapça divana sahipti. Kuran, hadis, tef-

²⁴ İMŞS: *Kismet-i Askeriye Mahkemesi*, Defter 56, v. 7b-8a.

²⁵ İMŞS: *Kismet-i Askeriye Mahkemesi*, Defter 70, v. 9a-10a.

²⁶ İMŞS: *Kismet-i Askeriye Mahkemesi*, Defter 93A, v. 93b-94a.

²⁷ İMŞS: *Kismet-i Askeriye Mahkemesi*, Defter 93B, v. 25a-25b.

²⁸ İMŞS: *Kismet-i Askeriye Mahkemesi*, Defter 98, v. 74b-75a.

sir, tasavvuf, astronomi, retorik ve tıp konulu eserlere de sık sık rastlanmaktadır (aşağıdaki tabloya bkz.).²⁹

Konu	El-Hac Hüseyin 1730	İbrahim Efendi 1734	Yusuf Çelebi 1742	Mehmed Efendi 1745	Abdullah Efendi 1746	El-Hac Mustafa 1747	Toplam
Fıkıh ve Usulü	1	39	93	30	17	8	188
Şiir		4	54	8	5	9	80
Grammer		6	73	3	2	3	87
Mecmua		2	36		2	3	43
Kuran	18	2	12		7	4	43
Hadis		9	31				40
Tefsir	2	9	17	4	2		34
Mantık		4	24	4			32
Akaid		5	12	3		2	22
Tasavvuf		4	11	7	1	4	27
Belagat		1	22	5	1	2	31
Astronomi		4	1	1	1	1	8
Vaaz	1	2	10	2	1	2	18
Tarih		5	6	4	3	3	21
Tıp		3	10	1	4	1	19
Risale		2	13	1			16
Sözlük		1	14	1		2	18
Dua	1	1	10		2		14
Kelam			11				11
Peygamber biyografileri	3		6		1		10
Alim biyografileri			8	1	2		11
Kıraat	1	1	6			1	9
Hikmet		1	5	3			9
Coğrafya		1	6				7
Münazara			3	2			5
Hendese			3				3
Hikaye ve destan			9				9
Ansiklopedi		1			1		2
Türkçe kitap			12				12
Türkçe tercüme			3		1		4
Arapça kitap			9				9
Farsça kitap			7				7
Mektup örnekleri			4				4
Başlıksız kitap, evrak			45				45
Tespit edilemeyen		48	54	34	12	5	153
Toplam adet	27	155	640	114	65	50	1051

²⁹ Tablodaki rakamlar, ciltlerin sayısı değil, terekede kayıtlı olan kitap adlarının sayısını yansıtmaktadır.

Toplam değer	367 kuruş	480 kuruş	1065 kuruş	350 kuruş	5055 kuruş	160 kuruş
Kitap başına ortalama değer	14 kuruş	3 kuruş	1,7 kuruş	3 kuruş	78 kuruş	3 kuruş

Sonuç olarak, oldukça bâkir bir alan olan tereke defterlerindeki kitaplarla alakalı bu araştırma oldukça mütevazî bir giriş niteliğindedir. Latince atasözde denildiği gibi *Damla, gücü ile değil, devamlı akması ile taştan delik açar (Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo)*.

EK 1, Sofya Ulusal Kütüphanesi Şarkiyat Bölümünde Mevcut Sicillerde Tespit Edilen 1695-1786 Yılları Arası Rusçuk'ta Müslüman Kitap Sahipleri

No	Kitap sahibi	Kitap Başlığı	Cilt	Kitap Değeri	Tereke Değeri	Yıl	varak/sayfa
1	Ali bin Abdullah	Kitâb-ı Risâle, hediye	1	70 akçe	80,363 akçe	1695	R4, 10b
2	Osman bin Ali	Evrâk	2	44 akçe	82,163 akçe	1695	R4, 11a
3	Receb bin Hasan	Kelâm-ı Şerif, hediye	1	1000 akçe	47,561 akçe	1696	R4, 12b
4	Fethi Hoca bin (?), Çereşova köyünden	En'âm-ı Şerif, hediye Türkî kitâb	2 6	170 akçe 500 akçe	53,432 akçe	1696	R4, 15b
5	Hadice bint-i Hasan Ağa	Kelâmullah, hediye	1	4 ½ guruş	1,051 ½ guruş	1696	R4, 17b
6	Ahmed Beğ bin (?), ismi okuyamadığımız bir köyden	Kelâmullah, hediye	1	1,056 akçe	180,368 akçe	1696	R4, 20b
7	Ümmühani bint-i İsmail	Mushaf-ı Şerif, hediye	1	8 guruş	1,552 guruş	1696	R4, 25b
8	Yeniçileri çavuşlarından (?) Çavuş, misafir	En'âm-ı Şerif, hediye	1	2 guruş	342 ¼ guruş	1696	R4, 29b
9	Sabık Nehr-i Tuna kapudanı Ali Paşa	Kelâm-ı Şerif hediyesi	1	3 guruş	10,139 guruş	1698	R2, 7b-9a
10	Elifzade el-hacc Mustafa	Evrâk ve (?)	5	4 para	1,506 para	1698	R2, 16b
11	Rusçuk voyvodası Süleyman Ağa'nın hizmetinde Ali, Edirne sakinlerinden	En'âm-ı Şerif	1	15 para	54 guruş	1699	R2, 33b
12	Ali bin Osman (mücellid)	(Ek 1.1'e bk.)	43		29,767 akçe	1698	R2, 58a
13	Halil Beğ bin Hüseyin	Mushaf-ı Şerif	1	80 para	9,029 para	1709	R5, 4b
14	Bakiye bint-i El-hac Mehmed	Evrâk	1	1 para	5,369 para	1709	R5, 4b
15	Ahmed Ağa bin Yahya	(Ek 1.2'ye bk.)	21		40,343 para	1709	R5, 6b
16	Berber Mustafa Beşe ibn-i Dilaver	Kelâm-ı kadim	1	160 para	7,050 para	1709	R5, 7b
17	Hüseyin Çelebi ibn-i Mustafa, Çernovada köyünden	Kelâm-ı kadim, hediye	1	10 guruş	414,5 guruş	1710	R5, 10b

No	Kitap sahibi	Kitap Başlığı	Cilt	Kitap Değeri	Tereke Değeri	Yıl	varak/ sayfa
18	<i>İsmi eksiktir</i>	Mushaf-1 Şerif Kitâb-1 Hadis Def'a Mushaf-1 Şerif Evrâk-1 perîşân-1 kitâb Kitâb-1 Gülistân	1 1 1 1	53 para 15 para 170 para 9 para 10 para	<i>unspecified</i>	1710?	R5, 13a
19	Emine bint-i El-hac Ali	Kelâmullah	1	399 akçe	35,620 akçe	1715	R51, 13a
20	Ummetullah bint-i El-hac Hüseyin	Mushaf-1 Şerif	1	420 akçe	84,024 akçe	1715	R51, 19b
21	Menlâ Ali bin Halil	Kitâb	5	80 akçe	39,731 akçe	1716	R51, 22b
22	Seyyid Mehmed Efendi ibn-i Eş-Şeyh İbrâhim Efendi	(Ek 1.3'e bk.)	46		12,349 akçe	1716	R51, 27b
23	İbrâhim bin El-hac Muştafa	En'am-1 Şerif, hediye Kitâb	1 1	120 akçe 54 akçe	30,902 akçe	1716	R51, 36a
24	Es-seyyid Halil ibn-i Yakub	Mushaf-1 Şerif, hediye Muhammediyye kitâbı	1 1	640 para 240 para	27,294 para	1736	R6, 11b
25	El-hac Selim bin Ali, haçta iken vefat etmiş- tir	Mushaf-1 Şerif	1	370 para	54,540 para	1736	R6, 18b
26	Es-seyyid İbrahim Efendi bin El-hac Mehmed Efendi, Edirne'de vefat etmiştir	(Ek 1.4'e bk.)	52		41,923 para	1736	R6, 20b- 21a
27	Havva bint-i Ali	Mushaf-1 Şerif	1	80 para	3,976 para	1737	R6, 29b
28	Mustafa Ağa bin El- hac Yakub	Kelâmullah, hediye Kelâm-1 kadim, hediye	1 1	4 guruş 15 guruş	33.573 ½ guruş	1737	R6, 35b- 36a
29	Şeyh Ahmed Efendi bin Mehmed, Yergüğü sakinlerinden, Rus- çuk'ta misafir	(Ek 1.5'e bk.)	50		6,008 para	1737	R6, 42b
30	El-hac Mustafa bin El- hac Hasan	Mushaf-1 Şerif Def'a Mushaf-1 Şerif Kitâb	1 1 1	122 para 71 para 11 para	44,240 para	1738	R36, A
31	El-hac Ali bin Abdul- baki	Mushaf-1 Şerif Muhammediyye	1 1	203 para 160 para	46,240 para	1738	R36, 4
32	Fatma bint-i İbrâhim	Kitâb-1 Muhamme- diyye	1	320 para	9,014 para	1738	R36, 5
33	Osman Ağa ibn-i Mehmed bin Abdullah	(Ek 1.6'ya bk.)	18		90,512 para	1738	R36, 11
34	Şerife Hümayun bint-i İbrâhim ibn-i Abdullah	Mushaf-1 Şerif Risâle 'İmâdiü'l-İslâm Sâ'atnâme	1 1 1 1	240 para 51 para 205 para 20 para	58,170 para	1738	R36, 14

No	Kitap sahibi	Kitap Başlığı	Cilt	Kitap Değeri	Tereke Değeri	Yıl	varak/ sayfa
35	Hadice bint-i El-hac Mustafa Efendi	Mushaf-ı Şerif	1	200 para	13,437 para	1738	R36, 21
36	Abdulmenan bin Abdulgani	Kitâb-ı 'Arûz Evrâk-ı perîşân Eczâ-yı Tevârih-i Mısır Risâle minü'n-Nücûm	1 1 1	15 para 92 para 20 para 15 para	5,800 para	1738	R36, 25
37	Ömer Beşe ibn-i Abdullah	Mushaf-ı Şerif, hediye En'âm-ı Şerif, hediye	1 1	600 para 20 para	4,965 para	1738	R36, 39
38	İbrahim bin Mehmed, Çernovada köyünden	En'âm-ı Şerif hediyesi Mecmû'a Kitâb-ı Sarf (?)	1 1 1	16 para 10 para 11 para	3,726 para	1739	R7, 14b
39	Molla Osman bin Ahmed	Risâle kitâbı	1	106 para	9,800 para	1739	R7, 15a
40	Menlâ Mehmed bin Ahmed	Kelâmullah	1	280 para	65,755 para	1739	R7, 18a
41	Hadice bint-i Mehmed Ağa	Kelâm-ı kadim, hediye	1	240 para	77,880 para	1739	R7, 18b
42	Neslihan Hatun ibnet-i El-hac Ahmed Ağa	Kelâmullah, hediye	1	5 guruş	4,205 ½ guruş	1739	R7, 26b
43	Koltukçu (?) Osman Çelebi bin Mutreza	Kelâm-ı kadim	1	200 para	7,932 para	1739	R7, 28a
44	Ümmügülsüm bint-i Yusuf Beğ	Mushaf-ı Şerif	1	280 para	55,403 para	1739	R7, 28b
45	Molla Mehmed bin Hasan	Mushaf-ı Şerif, hediye	1	800 para	11,228 para	1738	R7, 71b
46	Hadice bint-i El-hac Ali	Hilye-i Şerif	1	21 para	27,880 para	1738	R7, 78a
47	Fatma bint-i Mehmed	Mushaf-ı Şerif	1	161 para	4,104 para	1741	R38, 7a
48	Ayşe bint-i Yusuf	Mushaf-ı Şerif	1	360 para	43,712 para	1741	R38, 9b
49	Emine bint-i Mehmed	En'âm-ı Şerif	1	40 para	7,330 para	1741	R38, 11b
50	Ahmed bin İbrahim	Mushaf-ı Şerif	1	?	18,917 para	1742	R38, 26b
51	Ali Ağa ibn-i Mustafa	Mushaf-ı Şerif	1	800 para	25,620 para	1742	R38, 27b
52	(?) -zâde E-hac Mehmed Efendi ibn-i El-hac Mustafa	Mushaf-ı Şerif Kitâb	1 1	14 guruş 7 guruş	11,254 ½ guruş	1743	R38, 93a
53	Sahhaf Yusuf Çelebi ibn-i Abdullah	(Ek 1.7'ye bk.)	867			1742	R38, 94b-96a
54	Dizdar El-hac Hüseyin Ağa ibn-i El-hac Ahmed	Muhammediye	1	143 para	214,581 ½ para	1753	R37, 46b
55	Ali Çelebi	Mushaf-ı Şerif, hidâye	1	160 para	9,007 para	1754	R37, 53b

No	Kitap sahibi	Kitap Başlığı	Cilt	Kitap Değeri	Tereke Değeri	Yıl	varak/sayfa
56	Hatun	Mushaf-ı Şerif	1	240 para	39,220 para	1778	R8, 98a
		Muhammediyye	1	240 para			
		Envârü'l-'Aşıkîn	1	220 para			
		'İmâdü'l-İslâm	1	220 para			
57	Amiș	Mushaf-ı Şerif	1	120 para	4,585 para	1778	R8, 95b
58	Halil Beşe	Mushaf-ı Şerif	1	120 para	4,480 para	1778	R8, 95b
59	Mollâ Ahmed ibn-i Ahmed	Sîm kîse ma' En'âm-ı Şerif	1	280 para	77,271 para	1779	R8, 93b
		Mushaf-ı Şerif	1	500 para			
60	Kethüda Yerizâde Süleyman Ağa ibn-i İsmail	Delâil-i Şerif	1	100 para	31,235 guruş	1779	R8, 88a
		En'âm-ı Şerif	1	301 para			
		Kitâb-ı 'İmâdü'l-İslâm	1	40 para			
		İslâm	1	80 para			
		Şehnâme	1	13 para			
61	Hoca Kâdînoğlu Mustafa ibn-i Ali, Ezerçe (?) köyünden	Mushaf-ı Şerif	1	680 para	104,143 para	1779	R8, 83b
62	El-hac Mutaş (?) Ağa ibn-i İbrahim Çelebi	Mushaf-ı Şerif	1	810 para	29,798 ½ guruş	1786	R9, 9b
		Mushaf-ı Şerif	1	823 para			
		En'âm-ı Şerif	1	400 para			
63	Hasan bin Abdullah	Mushaf-ı Şerif	1	120 para	70,200 para	1786	R9, 11a
64	Ahmed Alemdar ibn-i Hüseyin	Cuzullah	1	80 para	8,488 para	1786	R9, 12b
65	İmam Seyyid Abdullah Efendi ibn-i Mehmed Efendi	(Ek 1.8'e bk.)	8		23,400 para	1786	R9, 19a

Ek 1.1, R2, var. 58a, Mücellit Ali bin Osman'a ait H. 6 Şevval 1109/M. 17 Nisan 1698 tarihli tereke kaydı

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
1	Kelâm-ı Şerif, hediye	1	220	Kuran
2	Def'a Kelâm-ı Şerif, hediye	1	73	Kuran
3	Kitâb-ı Şerh-i Metâlî'	1	81	Mantık
4	Kitâb-ı İftitâh	1	55	Nahiv
5	Kitâb-ı Meşârik-i İbn-i Melek	1	141	Hadis
6	Kitâb-ı Dînköz	1	75	Nahiv
7	Kitâb-ı Kenz	1	47	Fıkıh
8	Kitâb-ı Dekâik-i İhbâr	1	22	Akâit
9	Kitâb-ı Muhyiddin ve İsbâgîcî	1, 1	38	Mantık
10	Kitâb-ı Kâfiye-i Mevlâ	1	21	Nahiv
11	Kitâb-ı S'adeddîn	1	21	Mantık
12	Kitâb-ı Dürrü'l-Vâ'izin	1	29	Meviza
13	Kitâb-ı Şerh-i Hayâlî	1	42	Kelam
14	Kitâb-ı Zav'	1	22	Nahiv
15	Kitâb-ı Matlûb Şerh-i Maksûd	1	36	Sarf

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
16	Kitâb-ı köhne-i Metn-i Misbâh	1	5	Nahiv
17	Cüz-i Şerif, hediye	1	8	Kuran
18	Evrâk-ı Perişân	1	6	?
19	Kitâb-ı Metn-i Mülteka	1	81	Fıkah
20	Kitâb-ı Zav'-i Sirâceddîn	1	15	Nahiv
21	Kitâb-ı Tıbb Risâlesi	1	33	Tıp
22	Kitâb-ı Kudûrî	1	80	Fıkah
23	Kitâb-ı Müntahab	1	52	?
24	Kitâb-ı Seyyir (?) li-Ferâiz	1	71	Fıkah
25	Kitâb-ı Mevlânâzâde	1	29	?
26	Kitâb-ı Kutbuddîn	1	16	Mantık yada Belagat
27	Kitâb-ı Metn-i Ferâiz	1	22	Fıkah
28	Kitâb-ı Minyetü'l-Musallî	1	16	Dua
29	Kitâb-ı Ahterî-i Kebir	1	825	Sözlük
30	Kitâb-ı Sadr-ı Şerî'a	1	110	Fıkah
31	Kitâb-ı Muhtasar	1	126	Fıkah yada Belagat
32	Kitâb-ı Gülistân	1	26	Şiir
33	En'âm-ı Şerif, hediye	1	11	Kuran
34	Kitâb-ı Câmî'	1	85	Hadis
35	Kitâb-ı Seyyid 'Ali	1	88	?
36	Kitâb-ı Muhtâr-ı Fetâva	1	40	Fıkah
37	Kitâb-ı Şerh-i T'alimü'l-Müte'allim	1	45	Fıkah yada Pedagoji
38	Kitâb-ı Şâfiye metni	1	25	Nahiv
39	Risâle-i Haremeynü'ş-Şerifeyn	1	11	Haç
40	Def'a Evrâk-ı Perişân	1	11	?
41	Mantık'a müte'allik evrâk		4	Mantık
42	Kitâb-ı Kavâ'id-i İ'râb Şerhi	1	29	Nahiv
	Toplam	43		

Ek 1.2, R5, var. 6b, Ahmed Ağa bin Yahya'ya ait H. 12 Cemâziyelahîr 1121/M. 19 Ağustos 1709 tarihli tereke kaydı

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
1	Kitâb-ı Şerh-i Dibâce	1	20	Şiir yada Nahiv
2	Kitâb-ı Hasan Pâşâ	1	13	Sarf
3	Kitâb-ı Mizân-ı Feth ma' Rûznâme	1, 1	8	?
4	Kitâb-ı Tıbb Bahânâme	1	6	Tıp
5	Kitâb-ı Nevâyî	1	7	?
6	Evrâk-ı Maksûd ma' Tecvid		3	Sarf ve Tecvit
7	Kitâb-ı İftitâh	1	11	Nahiv
8	Kitâb-ı Güzide	1	13	?
9	Kitâb-ı İnşâ ma' (?)	1	9	Mektup örnekleri
10	Perâkende Mecmû'a		4	?
11	Kitâb-ı Tehzîb	1	20	Mantık
12	Evrâk-ı Mu'arreb		3	Arapça
13	Kitâb-ı Misbâh ma' 'Avâmil	1, 1	5	Nahiv

14	Kitâb-ı Sarf	1	21	Sarf
15	Kitâb-ı Menlâ Câmî	1	24	Nahiv
16	Kitâb-ı Lübbü'l-Lübbâb	1	26	Nahiv
17	Kitâb-ı Süleymânâme ma' Kevâkıbnâme	1, 1	12	Tarih ve Astronomy/Astroloji
18	Perâkende Nahv	1	11	Nahiv
	Toplam		21	

Ek 1.3, R51, var. 27b, Seyyid Mehmed Efendi ibn-i Eş-Şeyh İbrahim Efendi'ye ait H. 4 Rebiyelevvel
1128/M. 1 Mart 1716 tarihli tereke kaydı

No	Kitap Başlığı	Cilt	Para Olarak Değeri	Konu
1	En'âm-ı Şerif	1	90	Kuran
2	Kitâb-ı Meşârik	2	840	Hadis
3	Def'a Kitâb	5	510	?
4	Def'a Kitâb	8	300	?
5	Kitâb-ı Ebyât	1	18	Şiir
6	Kitâb-ı Şemsü'l-Ma'ârif	1	18	?
7	Mecmû'a	2	27	?
8	Def'a Mecmû'a	1	21	?
9	Kitâb-ı (?)	1	9	?
10	Def'a Kitâb	1	51	?
11	Def'a Mecmû'a	1	66	?
12	Cüz'	2	15	Kuran
13	Kitâb-ı Furs	1	22	Farsça
14	Kitâb-ı Şihâb	1	54	?
15	Kitâb-ı Furs	1	33	Farsça
16	Def'a Kitâb	1	42	?
17	Def'a Kitâb	1	50	?
18	Kitâb-ı Furs	1	123	Farsça
19	Cengnâme	2	12	?
20	Def'a Kitâb	2	45	?
21	Def'a Kitâb-ı Hisâb	1	435	Matematik
22	Def'a Mecmû'a	2	30	?
23	Def'a Mecmû'a	2	16	?
24	Def'a Mecmû'a	1	10	?
25	Def'a Mecmû'a	2	17	?
26	Evrâk-ı Perîşân	1	48	?
27	Def'a Kitâb-ı Furs	1	36	Farsça
28	Def'a Kitâb	1	34	?
	Toplam		46	

Ek 1.4, R6, var. 20b-21a, Es-seyyid İbrahim Efendi bin El-hac Mehmed Efendi'ye ait H. 11 Receb

1149/M. 15 Kasım 1736 tarihli tereke kaydı

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
1	En'âm-ı Şerif	1	20	Kuran
2	Mesâbih-i Şerif	1	80	Hadis

No	Kıtap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
3	Őeyhzâde	1	71	?
4	Seyyid Abdullah	1	85	?
5	Kuhistâni	1	1200	Fıkıh
6	Menâr-ı İbn-i Melek	1	90	Fıkıh usulü
7	Menlâ Câmî	1	80	Nahiv
8	Seyyid Ferâiz	1	65	Fıkıh
9	Kitâb-ı Dürer	1	320	Fıkıh
10	Mutavvel	1	132	Belagat
11	Mütevassıt-i Ahterî	1	210	Sözlük
12	A'rıfı'l-Me'arif	1	70	?
13	Sa'adeddin	1	45	Mantık
14	Kitâb-ı Cevâhirü'l-Fıkıh	1	80	Fıkıh
15	Kitâb-ı Sadru'ş-Şeri'a	1	142	Fıkıh
16	Kitâb-ı Tavzih	1	100	Fıkıh usulü
17	Şerh-i Merâh	1	35	Sarf
18	Yâküb Pâşâ	1	36	?
19	Şerh-i Şâtibi	1	40	Tecvit
20	Meőarik	1	210	Hadis
21	Mültekaü'l-Ebhur	1	165	Fıkıh
22	Kitâb-ı İftitâh	1	320 (?)	Nahiv
23	Şerh-i Kâfiye	1	17	Nahiv
24	Islâh-ı İzâh	1	93	Belagat
25	Mecmü'a	1	23	?
26	Def'a Şerh-i Şâtibi	1	40	Tecvit
27	Şerh-i Mütehassır	1	90	?
28	Kitâb-ı Kur'an	1	32	Kuran
29	Őâhidiye (?)	1	11	Sözlük (?)
30	Pend-i 'Attâr	1	50	Şiir/Tasavvuf
31	Şerh-i 'Akâid	1	31	Akait
32	Def'a Şerh-i 'Akâid	1	20	Akait
33	Dekâik-i İhbâr	1	31	Akait
34	Mu'arreb-i Ebu'l-Leys	1	5	Hadis (?)
35	?	1	5	?
36	Metn-i Nahv	1	5	Nahiv
37	Def'a Mültekaü'l-Ebhur	1	122	Fıkıh
38	Def'a Muhtasar	1	45	Fıkıh yada Belagat
39	Hasan Pâşâ	1	31	Sarf
40	Hikâye-i (?)	1	12	Hikaye
41	Evrâk-ı Perişân	1	34	?
42	Rub'-ı Dâ're-i Risâlesi	1	11	Astronomi
43	Kitâb-ı Sarf	1	12	Sarf
44	Rüznâme	1	15	Astronomi
45	Manzûme	1	20	Şiir
46	Menâsik-i Hac	1	15	Haç
47	Kudûri	1	21	Fıkıh
48	Lügat-ı Fârsî	1	33	Sözlük

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
49	Metn-i Şer'	1	20	Fıkıh
50	Evrâk-ı Perişân	1	30	?
51	Kitâb-ı Fıkıh	1	24	Fıkıh
52	Def'a Evrâk-ı Perişân	1	26	?
Toplam		52		

Ek 1.5, R6, var. 42b, Şeyh Ahmed Efendi bin Mehmed'e ait H. Evâhir-i Cemâziyelâhîr 1150/M. 15-24 Ekim 1737 tarihli tereke kaydı

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
1	Kitâb-ı Şerr-i 'Akâid	1	105	Akâid
2	Fıkıh-ı Şerif	1	26	Fıkıh
3	Mecmû'a	1	50	?
4	Şerh-i Kasîde	1	56	Şiir
5	Minhâcü'l-'Abidîn	1	46	Tasavvuf
6	Seyyid-i Şerif	1	70	Kelam
7	Eşbâh-ı Nezâir	1	160	Fıkıh
8	Fıkıh-ı Şerif	1	26	Fıkıh
9	Tefsîr-i Şerif	1	270	Tefsir
10	Gülistân	1	14	Şiir
11	Âhî Çelebî	1	222	Fıkıh
12	Dînkôz	1	40	Nahiv
13	Şakâik	1	160	Tezkire
14	Kâfiye	1	14	Nahiv
15	Fetâva	1	200	Fıkıh
16	Fıkıh-ı Fârsî	1	62	Fıkıh
17	Dürer-i Gurur	1	240	Fıkıh
18	Şerh-i Ferâiz	1	102	Fıkıh
19	(?) Usûl	1	27	?
20	'Îmâdü'l-İslâm	1	100	Akâid
21	Fıkıh-ı Şerif	1	11	Fıkıh
22	İbn-i Melek	1	280	Fıkıh usulü yada Hadis
23	Tarikât	1	156	Akâid
24	Tefsîr-i Ebu'l-Leys	1	120	Hadis
25	Kitâb-ı Kenz	1	280	Fıkıh
26	Birgîlî	1	40	Akâid
27	Menâr-ı İbn-i Melek	1	120	Fıkıh usulü
28	Kitâb-ı Eczâ	1	40	Kuran
29	Kadı'nın Cild-i Âhîr	1	200	Tefsir
30	Evrâk-ı Perişân	21	549	?
Toplam		50		

Ek 1.6, R36, s. 11, Osman Ağa b. Mehmed b. Abdullah'a ait H. 29 Muharrem 1151/M. 19 Mayıs 1738 tarihli tereke kaydı

No	Kitap Başlığı	Cilt	Para Olarak Değeri	Konu
1	Minyetü'l-Musallî	1	40	Dua
2	Divân-ı Hâfiz	1	120	Şiir

3	Risâle-i Manzûme	1	110	?
4	Risâle-i Tıbb	1	90	Tıp
5	Risâle minü'n-Nücûm	1	80	Astronomi
6	Risâle minü'l-Furs	1	100	Farsça
7	Kitâb-ı Zic (?)	1	120	Astronomi
8	Mecmû'atü's-Sanâi'	1	200	Sanat (?)
9	Risâle minü'l-Furs	2	140	Farsça
10	Türki Metn-i Ferâiz	1	120	Fıkıh
11	Divân-ı Hayâlî	1	80	Şiir
12	Kitâb-ı Kudûri	1	140	Fıkıh
13	Kitâb-ı Muhtâr	1	120	Fıkıh
14	Baytârname	1	60	Tıp (?)
15	Mecmû'atü'l-Ebyât (?)	1	40	Şiir
16	Mecmû'a	1	30	?
17	Lügat	1	50	Sözlük
	Toplam	18		

Ek 1.7, R 38, var. 94b - 96a, Yusuf Çelebi ibn-i Abdullah ibn-i Abdurrahman'a ait H. 1 Recep 1155/M. 1 Eylül 1742 tarihli tereke kaydı

Fî'l-âsl mahmiye-i Edirne âhâlîsinden olûb medîne-i Rûşçuk sükunda vâki' elHâc Ahmed nâm kimesnenin hânında ticâret ve misâfîret vechî üzere sâkin iken bündan akdem vefât eden sahhâf Yûsuf Çelebî ibn-i 'Abdullah ibn-i 'Abdurrahmân'ın zâhirde vâris-i m'arûfî olmyûb bi'l-cümle terekesi cânib-i beytü'l-mâla 'aid ve râci' olmagîn medîne-i mezbûrede ve emîn-i beytü'l-mâl olûb bilâ vâris-i m'arûf olanların terekelerini cânib-i beytü'l-mâl içün bâ fermân-ı âlî ahz ve kabza me'mûr olân el-Hâc Ahmed Ağa b. Mehmed Ağa taleb ve ma'rifetiyle müteveffa-yı mezbûrun tahrîr ve huzûr-i Müslimîn tahmîn-i sahîh ile tahmîn ve takvîm olunûb bi-a'yân-hâ emîn-i mûmaileyhe teslîm olunân terekesi defterîdir ki ber vech-i âtî zikr olunûr.

Fî gurre-i Recebül'ferd li-sene hems ve hemsîn ve mi'e ve elf.

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
1	Gülşen-i Râz	1	120	Şiir/Tasavvuf
2	Fenârî	1	30	Mantık, Akait, Sarf yada Fıkıh
3	Şerh-i 'İzzi	1	30	Nahiv
4	İnşâ	1	10	Mektup örnekleri
5	Mecmû'a	1	50	?
6	Du'ânâme	1	30	Dua
7	Kitâb-ı perîşân	1	200	?
8	Mantk cümlesi	1	40	Mantık
9	Türki Nazm	1	30	Şiir
10	Tefsîr-i Şerif nâkas	1	120	Tefsir

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
11	Hüsn-i Dil Ahî	1	40	Belagat
12	Kitâb minü'l-Hendese	1	30	Geometri
13	Kadimîr	1	60	Felsefe
14	Risâle-i Âdâb	1	80	Adab
15	Menlâ Câmî	1	50	Nahiv
16	Hâşiye-i S'adeddîn	1	90	Kelam
17	'Tavâli'	1	40	Kelam
18	Bahârîstân	1	30	Şiir
19	Kitâb-ı Müslim cuz'-i evvel	1	200	Hadis
20	Zav'	1	50	Nahiv
21	Hâşiye-i Seyyid 'Alî	1	40	?
22	Kitâb minü'l-Fıkh	1	80	Fıkh
23	Kitâb minü'l-Usûl	1	60	Fıkh usulü (?)
24	Mecmû'a	1	40	?
25	Mecma'ü'l-bahreyn noksân	1	200	Fıkh
26	Hâşiye-i Hidâye	1	100	Fıkh yada Felsefe
27	Mütehasır Şerhî	1	160	?
28	Hatâyî Muhtasar	1	40	Belagat
29	Bukûlü'l-'abd Şerhî	1	70	?
30	(?)-nâme	1	50	?
31	Efdâlzâde	1	40	?
32	Şerh-i (?) min hikmet Fârsî	1	120	Felsefe
33	Risâle-i Tezkire	1	80	Tezkire
34	Sihhâh-ı Cevherî	1	300	Sözlük
35	Risâle-i Mantık	1	60	Mantık
36	Mecmû'a	1	40	?
37	Kitâb minü'l-Furs	1	60	Farsça
38	Hâcî Bâbâ	1	100	Nahiv
39	Türkî kitâb	1	90	?
40	Tıbb-ı 'Arabî nakıs	1	120	Tıp
41	Kitâb minü't-Tıbb	1	120	Tıp
42	Türkî Hadis	1	80	Hadis
43	Kitâb minü'l-Furs	1	60	Farsça
44	Kitâb minü'l-Müslim	1	40	Hadis
45	Buhârî	1	60	Hadis
46	Habeş (?) Ferâiz	1	80	Fıkh
47	Sadru'-ş-Şerî'a	1	80	Fıkh
48	Kitâb-ı Hikâye	1	40	Hikaye
49	Kitâb-ı Dâstân	1	30	Hikaye
50	Kitâb-ı Tahkik	1	60	?
51	Mu'arreb	1	20	Arapça
52	Kitâbü'l-Hayl	1	30	?
53	Mecmû'a	1	30	?
54	Câmî	1	60	Nahiv
55	Şerh-i Kâfiye	1	80	Nahiv
56	Manzûme minü'n-nahv	1	60	Nahiv

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
57	Mecmû'a	1	40	?
58	Kitâb-ı Hikâyât	1	50	Hikaye
59	Kitâb minü'n-Nahv	1	60	Nahiv
60	Miftâh	1	50	Belagat
61	Telhîs	1	80	Belagat
62	Kitâb minü'l-Cefr	1	40	?
63	Kitâb-ı Fârsî	1	50	?
64	Subha minü'l-Furs	1	50	Farsça
65	Hâşiye-i Hidâye	1	100	Fıkh yada Felsefe
66	Şerh-i Metâlî'	1	60	Mantık
67	Kudûrî	1	50	Fıkh
68	Kitâb-ı 'Arabî	1	40	?
69	Kitâb minü'l-Furs	1	15	Farsça
70	Kitâb minü'l-Fıkh	1	40	Fıkh
71	Kenz	1	40	Fıkh
72	Sa'dî minü'n-Nahv	1	60	Nahiv
73	Şerh-i metin minü'n-Nahv	1	40	Nahiv
74	Evrâk-ı perişân kütüb	5	80	?
75	Mi'râcnâme	1	40	Tasavvuf (?)
76	Kitâb-ı 'Arabî	1	40	?
77	Mushaf-ı Şerif evrâk-ı perişân	1	80	Kuran
78	Zav'	1	60	Nahiv
79	Kitâb-ı Türkî	1	50	?
80	Şerh-i Kudûrî	1	160	Fıkh
81	Evrâk-ı perişân	1	40	?
82	Kitâb minü'l-Furs	1	120	Persian grammar
83	Hâşiye 'ale'l-Miftâh	1	60	Belagat
84	Kitâb-ı manzûm	1	60	Şiir
85	Mevlûd beytî	1	20	Mevlit
86	Tîmûrnâme	1	40	Tarih
87	Tevârih-i Âl-i 'Osmân	1	40	Tarih
88	Müşkilât	1	60	?
89	Şerh-i Muhtasar	1	240	Belagat
90	Mecma'ü'l-bahreyn	1	160	Fıkh
91	Mollâ Câmî	1	100	Nahiv
92	Tecvid	1	40	Tecvit
93	Ferâiz	1	30	Fıkh
94	Menâkıb-ı Ebu'l-Vefâ	1	60	Tasavvuf (?)
95	Kütüb-i perişân	5 (?)	100	?
96	Mütevassıt	1	80	Belagat
97	Mecmû'a-i Hikmet	1	80	Felsefe
98	Kâfiye	1	50	Nahiv
99	Şerh-i Kudûrî	1	120	Fıkh
100	Şerh-i 'İzzî	1	60	Nahiv
101	Kitâb minü'l-Furs	1	80	Farsça
102	Tefsîr-i Mecm'au'l-beyân	5	240	Tefsir

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
103	Kitâb minü'l-hadis	1	80	Hadis
104	Kitâb minü'l-Furs	1	200	Farsça
105	Şerh-i Kenzü'd-Dekâik	1	160	Fıkah
106	Kitâb minü'l-Mantık	1	80	Mantık
107	Mecmû'a	1	10	?
108	Sadru's-Şeri'a	1	40	Fıkah
109	Kitâb minü'l-Fıkah	1	100	Fıkah
110	Mecmû'a	1	40	?
111	İ'mânü'l-Mümîn	1	40	Akâit
112	Tefsîr-i Şerîf	1	120	Tefsir
113	'İsâm	1	40	Nahiv
114	Mecmû'a	1	20	?
115	Telhis	1	40	Belagat
116	Mecmû'a	1	10	?
117	Kitâb minü'l-Fıkah	1	40	Fıkah
118	Şerh-i Sirâciye	1	40	Fıkah
119	Böstân	1	100	Şiir
120	Kimyâ-yı S'adet	1	160	Şiir/Tasavvuf
121	Kitâb-ı manzûm	1	80	Şiir
122	Mecmû'a	1	40	?
123	Seyyid 'Ali	1	40	?
124	Câmî	1	60	Nahiv
125	Şerh-i Fıkah-ı Ekber	1	40	Akâit
126	Şerh-i Merâh	1	50	Sarf
127	Dürr-i Meknûn	1	80	Tasavvuf
128	Hizânetü'l-fıkah	1	70	Fıkah
129	Me'âni'den bir cuz	1	40	Belagat
130	Cuz-i Kenz	1	20	Fıkah
131	Şerh-i Cûzi (?)	1	40	?
132	Kitâb-ı 'Arabî	1	60	?
133	Fıkah-ı Ekber	1	40	Akâit
134	Lûgat	1	40	Sözlük
135	Kudûri	1	40	Fıkah
136	Misbâh	1	80	Nahiv
137	Mecmû'a-i Meşâih	1	60	Tasavvuf/Tezkire (?)
138	Hâşiye-i 'akâid	1	60	Akâit
139	Tarikat	1	50	Akâit
140	Mutavvel Hâşiyesi	1	80	Belagat
141	Kitâb minü'l-Me'âni	1	40	Belagat
142	Dibâce-i Gülistân	1	40	Şiir
143	İsfehâni	1	80	Kelam
144	Evrâd-ı Meşâih	1	40	Tasavvuf/Tezkire (?)
145	Delâil-i Şive	1	50	?
146	Şerh-i Kifâye	1	40	Fıkah yada Tıp (?)
147	Mugni'l-Lebib	1	50	Nahiv
148	Kat'ü'n-Nubuvvet	1	40	Akâit

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
149	Şerh-i Fenâri	1	50	Mantık, Kelam, Sarf yada Fıkıh
150	Muhyiddin	1	60	Mantık
151	Vefât	1	40	?
152	Şerhü'l-Hürce	1	80	?
153	Cuz minü't-Tefsir	1	70	Tefsir
154	Hâcî Bâbâ	1	80	Nahiv
155	Kitâb minü'l-Furs	1	40	Farsça
156	Mu'arreb	1	40	Arapça
157	Hikmetü'l-'ayn	1	100	Felsefe
158	Mecâlis-i Mükenne (?)	1	30 veya 130	?
159	Şerh-i Menâr	1	60	Fıkıh usulü
160	Tefrihü'ş-Şedde	1	40	?
161	Mev'iza	1	40	Meviza
162	Hâşiye-i Mollâ Celâl	1	160	Kelam
163	Kitâb minü'n-Nahv	1	80	Nahiv
164	Şerh-i Kâfiye	1	50	Nahiv
165	Evrâk	1	30	?
166	Tecvid	1	40	Tecvit
167	Kitâb min (?)	1	40	?
168	Menâsik-i Hacc	1	30	Haç
169	Mecmû'a	1	30	?
170	Kitâbü'l-'Arabî	1	120	?
171	Keşşâf	1	60	Tefsir
172	Kitâbü'z-Zehd	1	60	Tasavvuf
173	Maksad-ı Aksa	1	50	?
174	Şâh Hüseyin	1	40	Adab
175	Metn-i Musallî	1	20	Dua
176	Cuz-i Tefsir	1	25	Tefsir
177	Kütüb-i perişân	(?)	200	?
178	İbhâyü'l-Veled	1	40	?
179	Mecmû'a	1	40	?
180	Kitâb minü'l-Mantık	1	40	Mantık
181	Telhîs	1	60	Belagat
182	Kitâb minü'l-Furs	1	30	Farsça
183	Dekâikül-hakâik	1	100	Akâit
184	Telhîs	1	60	Belagat
185	Ferâiz	1	20	Fıkıh
186	Cild-i sâlis minü'l-Meşârik	1	200	Hadis
187	Cild-i sâbi' (?)	1	200	?
188	Cild-i Müslim	1	240	Hadis
189	Câmi'ü'l-fusûl	1	160	Hadis
190	Fezâil-i Cihâd	1	160	?
191	Kitâbü'l-Cemil(?)	1	200	?
192	Cild-i sâlis minü'l-Müslim	1	120	Hadis
193	Hâşiye 'ale'l-İsfehâni	1	40	Kelam

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
194	Hadis-i Erba'ın	1	40	Hadis
195	Cild-i sâlis minü'l-Buhârî	1	180	Hadis
196	Hâşiye-i kadîme (?)	1	90	?
197	Şerhü'l-Beyz (?)	1	60	?
198	Nüşatü'l-Kulûb	1	40	Tasavvuf (?)
199	Risâle	1	20	?
200	Mutavvel-i Seydî	1	60	Belagat (?)
201	Şerh-i Telhis	1	50	Belagat
202	Lübbü'l-elbâb	1	80	Nahiv
203	Şerh-i Şemsiyye	1	90	Mantık
204	Menâsik-i Hacc	1	30	Haç
205	Türkî tercüme	1	40	?
206	Kitâb minü'l-Mantık	1	80	Mantık
207	Kitâbü't-Tasavvuf	1	60	Tasavvuf
208	Du'ânâme	1	20	Dua
209	Mecmû'a	1	30	?
210	Kitâb minü'l-'Arabî	1	50	Arapça
211	Divân-ı Şâhî	1	30	Şiir
212	Hâşiye-i Mevlânâ	1	40	Tasavvuf
213	Kutbuddîn	1	40	Belagat
214	Şerh-i Hidâye	1	80	Fıkıh
215	Hâşiye-i İsfehânî	1	30	Kelam
216	Mollâ Câmî	1	60	Nahiv
217	Evrâk-ı perîşân minü'l-kitâb	1	80	?
218	Baharistân	1	40	Şiir
219	İrşâd-ı Fârs	1	40	Nahiv (?)
220	Mecmû'a	1	40	?
221	İnşâ	1	10	Mektup örnekleri
221	Lübb-i Lebib	1	40	Nahiv
222	Kitâb minü'l-Fıkıh	1	40	Fıkıh
223	Şerh-i Metâlî'	1	40	Mantık
224	Teşekkürnâme	1	30	?
225	Kitâb minü'l-Fıkıh	1	60	Fıkıh
226	Mesâbih-i Şerif	1	100	Hadis
227	Zav'	1	60	Nahiv
228	Kitâb-ı 'İbâdet	1	60	İbadet
229	Kitâb-ı Hikâyât	160	6400	Hikaye
230	Metn-i Vikâye	1	40	Fıkıh
231	Mecmû'a	1	20	?
232	Menâsik-i Hacc	1	10	Haç
233	Tevârih-i Âl-i 'Osmân	1	40	Tarih
234	Şerh-i Kudûrî	1	40	Fıkıh
235	Risâle	1	100	?
236	Cevâmî'ü'l-kelim	1	200	Kuran (?)
237	Kitâbü'l-Visâyet	1	120	Akâit (?)
238	Kitâb minü'l-Hadisi'l-Buhârî	1	200	Hadis

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
239	Telvih-i Tavzih	1	240	Fıkıh usulü
240	Şerh-i Mecma'ü'l-bahreyn	1	300	Fıkıh
241	Şerh-i Ebyât	1	180	Şiir (?)
242	Cild-i erba'a min Şerh-i Müslim	1	80	Hadis
243	Kitâb minü'l-Furs	1	40	Farsça
244	Letâifu'l-İşârât	1	40	Tasavvuf
245	'Arabî Sakk	1	10	Fıkıh
246	Şerh-i Fıkıh-ı Şerîf	1	30	Fıkıh
247	Lübâb-ı manzûm	1	15	?
248	Mecmû'a	1	15	?
249	Ustûvânî	1	15	Fıkıh
250	Tavzih	1	40	Fıkıh usulü
251	Kitâb minü'l-Fıkıh	1	20	Fıkıh
252	Türkiyye	1	10	?
253	Kitâb minü'l-Furs	1	50	Farsça
254	Şerh-i Kaside-i İbn-i Fârs	1	30	Şiir
255	Cüz minü't-Tefsîr	1	30	Tefsir
256	Kitâb-ı Fârsî	1	30	?
257	Kitab-ı Türkî	1	20	?
258	Gülzâr-ı Ma'nevî	1	20	Şiir
259	İnşâ	1	10	Mektup örnekleri
260	Kitâb-ı Fârsî	1	10	?
261	Şîrvânî	1	5	?
262	Mevî'za	1	25	Meviza
263	Mütevassit	1	10	Nahiv
264	Dibâce	1	10	Şiir (?)
265	Divân	1	10	Şiir
266	Kudûrî	1	15	Fıkıh
267	Sakk-ı 'Arabî	1	5	Fıkıh
268	Kit'a min Tefsîr-i Kebir	1	20	Tefsir
269	Metn-i Mecma'ü'l-bahreyn	1	25	Fıkıh
270	Kitâb-ı Mollâ (?)	1	20	?
271	Mecmû'a	1	20	?
272	Kitâb-ı Hasan Pâşâ	1	30	Sarf
273	Kitâb minü'l-Furs	2	10	Farsça
274	Fârsî Menâsik	1	10	Haç
275	Şerh-i Kudûrî	1	20	Fıkıh
276	Mecmû'a	1	20	?
277	Hadikatü's-Şu'arâ (?)	1	300	Tezkire
278	Kitâb minü'l-Usûl	1	30	Fıkıh usulü (?)
279	Akhisârî	1	10	Siyaset
280	Kurân-ı Habeşî (?)	1	20	Kuran
281	Ma'ârifnâme	1	10	Siyaset
282	Şerh-i Kâfiye	1	15	Nahiv
283	Mecmû'a	1	10	?
284	Metn-i Telhîs	1	10	Belagat

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
285	Evrâk-ı perîşân	1	10	?
286	Şerh-i 'İzzî	1	20	Nahiv
287	Tayfûr	1	5	?
288	Kitâb minü'l-'Mantık	1	5	Mantık
289	Kitâb-ı Fârsî	1	20	?
290	Bôstân	1	10	Şiir
291	Şerh-i Hâfız	1	15	Şiir
292	Evrâk-ı perîşân	1	10	?
293	Du'ânâme	1	10	Dua
294	Zincânî	1	5	Şiir
295	Kitâb minü'l-'Arabî	1	5	Arapça
296	Dibâce	1	10	Şiir (?)
297	Mecmû'a	1	5	?
298	Sirâciü'l-'kulûb	1	5	Tasavvuf (?)
299	Kitâb-ı 'Arabî	1	5	?
300	Fârsî Divân	1	15	Şiir
301	Kitâb minü'l-'Arabî	1	10	Arapça
302	İftitâh	1	15	Nahiv
303	Mecmû'a	1	25	?
304	Fârsî 'Akâid	1	20	Akaid
305	Tabakât-ı 'Ulemâ	1	20	Tezkire
306	Kitâb-ı Tıbb	1	20	Tıp
307	Menâsik-i Hacc	1	10	Haç
308	Tertîb-i Kelimât	1	10	Sözlük (?)
309	İzâh	1	10	Belagat
310	Mecmû'a	1	20	?
311	Ferâiz	1	15	Fıkıh
312	Mecmû'a	1	40	?
313	Dustürü'l-'Mekâtib	1	20	Mektup örnekleri
314	Hâşiye-i Mollâ İbrâhîm	1	5	?
315	Bihîştname	1	10	Şiir
316	Kitâb-ı Türkî	1	20	?
317	Divân-ı Hafız	1	10	Şiir
318	Gülistân	1	10	Şiir
319	Lügat	1	10	Sözlük
320	Kitâb-ı Hikâyât	1	10	Hikaye
321	Kitâbü'l-'Mantık	1	15	Mantık
322	Kitâb minü'l-'Âdâb	1	10	Adab
323	Dibâce Şerhi	1	10	Şiir (?)
324	Kitâb-ı Türkî	1	20	?
325	Vasiyyet-i İmâm-ı A'zam	1	5	Akaid
326	Ustûvânî	1	10	Fıkıh
327	Kitâb minü'l-'Tıbb	1	20	Tıp
328	Du'ânâme	1	5	Dua
329	Kitâb-ı 'Arabî	1	20	?
330	Kitâb-ı Tıbb	1	20	Tıp

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
331	Eczallah (?)	1	5	Kuran (?)
332	Zav'	1	10	Nahiv
333	Kitâb-ı Maktel	1	5	Şiir
334	Kitâb minü'l-'Akâid	1	5	Akaid
335	Kitâb-ı Maktel	1	5	Şiir
336	Celâl Hâşiyesi	1	20	Kelam
337	'Akâid	1	5	Akaid
338	Gencine-i Râst	1	10	?
339	Hamzanâme	1	10	Tarih/Destan
340	Mantık	1	10	Mantık
341	Hâşiye-i Seyyid Şerif	1	15	Kelam
342	Kitâb minü'l-'Mantık	1	15	Mantık
343	Kitâb-ı Fârsî	1	10	?
344	Kitâb-ı Tıbb	1	5	Tıp
345	Kit'a minü'l-'Tefsîr	1	5	Tefsir
346	Kitâb-ı Mantık	1	15	Mantık
347	Kitâb-ı Hikâyât	1	5	Hikaye
348	En'âm-ı Şerif	1	10	Kuran
349	Şerh-i Vaz'iyye	1	10	Meviza
350	Mecmû'at'l-(?)	1	5	?
351	Şerh-i Dibâce	1	15	Şiir
352	Mev'iza	1	10	Meviza
353	Kitâb minü'l-'Mantık	1	5	Mantık
354	Nakıs Ferâiz	1	5	Fıkıh
355	Türki kitâb	1	10	?
356	Kitâbü't-Teysire	1	5	?
357	Kütüb nâ-m'alûm	10	100	?
358	Hizanetü'l-'Fıkıh	1	10	Fıkıh
359	Kitâb-ı 'Arabî	1	20 (?)	?
360	Kitâb minü'l-'Mantık	1	5	Mantık
361	Fezâil-i Şâm	1	5	Tezkire (?)
362	Mevlûd-i Nebî	1	10	Mevlit
363	Mev'iza	1	10	Meviza
364	Kitâb-ı Tıbb	1	5	Tıp
365	Tezkiretül'-(?)	1	5	Tezkire
366	Mev'iza	1	10	Meviza
367	Risâle	1	(?)	?
368	Mültekatü'l-'ebhur nakıs	1	5	Fıkıh
369	Du'ânâme	1	5	Dua
370	Kütüb-i Perişân	(?)	50	?
371	Şerh-i Ferâiz	1	10	Fıkıh
372	Kütüb-i Perişân nâ-m'alûm	36	360	?
373	Şerh-i Dibâce	1	10	Şiir (?)
374	Risâle	1	5	?
375	Târih (?)	1	2	Tarih (?)
376	Perişân kütüb	10	100	?

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
377	Şerh-i Kâfiye	1	20	Nahiv
378	Kitâb-ı Türkî	1	15	?
379	Kitâb minü'n-Nahv	1	20	Nahiv
380	Şerh-i Kâfiye	1	30	Nahiv
381	Lügat	1	10	Sözlük
382	Sefînetü'l-Ma'ârif	1	10	?
383	Kütüb nâ-m'alûrn	20	550	?
384	[Kitâ]b minü'l-Hadis	1	100	Hadis
385	Du'ânâme	1	10	Dua
386	Kitab-ı Tıbb	1	10	Tıp
387	Risâle	1	15	?
388	Nısf Mülteka	1	10	Fıkah
389	Cuz-i Evvel minü's-Sihâh	1	40	Sözlük
390	Mevî'za	1	20	Meviza
391	İzâh	1	30	Belagat
392	Tuhfetu'l-Mulûk	1	30	?
393	Tefsîr	1	50	Tefsir
394	Kasîde	1	10	Şiir
395	Merâh	1	15	Sarf
396	Sahîh-i Müslim	1	50	Hadis
397	Halebî	1	50	Fıkah
398	Mukadimme	1	5	Şiir (?)
399	Ebû - El-Münteha	1	20	Fıkah usulü
400	'İsmetü'l-Elbâb	1	20	?
401	Şerh-i 'İzzî	1	10	Nahiv
402	Nahv Cümlesi	1	15	Nahiv
403	Kütüb-i Perîşân	10	100 (?)	?
404	Kitâb-ı Fıkah minü'l-Usûl	1	20	Fıkah usulü
405	Dîvân-ı Hafız	1	10	Şiir
406	Şâtîbî	1	20	Tecvit
407	Evrâk-ı perîşân	1	15	?
408	Türkî Manzûm	1	30	Şiir
409	Kitâb minü'l-Furs	1	20	Farsça
410	Behçetü'l-fetva	1	30	Fıkah
411	Evrâk-ı perîşân	deste 1	10	?
412	Türkî Kitâb	1	10	?
413	Şerh-i Dibâce	1	10	Şiir (?)
414	Tehzîb	1	15	Mantık
415	Şerh-i Misbâh	1	20	Nahiv
416	İftitâh	1	20	Nahiv
417	Mecm'aü'l-Bahreyn evrâk	1	15	Fıkah
418	Türkî Risâle	1	15	?
419	Kitâb minü'l-Mantık Kitâbü'l-Fıkah	1	20	Mantık, Fıkah
420	Nâkas kütüb	10	100	?
421	Mecm'aü'l-bahreyn Şerhi, nâkas	1	20	Fıkah

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
422	Nâkas kütüb	5	80	?
423	Evrâk-ı perîşân	deste 17	510	?
424	Evrâk-ı perîşân	deste 9	90	?
425	İsimleri nâ-m'alûm kütüb	60	600	?
426	Divân-ı Necâtî	1	10	Şiir
427	Ferâiz	1	5	Fıkah
428	Mecmû'a	1	10	?
429	Kitâb nâ-m'alûm	10	100	?
430	Menâsik-i Hacc	1	10	Haç
431	Ziyâü'l-Kulûb	1	20	Tasavvuf (?)
432	Kütüb nâ-m'alûm	5	50	?
433	Hatâyî	1	25	Belagat
435	Kütüb nâ-m'alûm	20	200	?
436	Tuhfetü'l-Celâl	1	20	?
437	Divân-ı Feyz	1	10	Şiir
438	Kütüb-i Perîşân	1	25	?
439	Şerh-i Kaside	1	20	Şiir
440	Hulviyyât	1	40	?
441	Kitâb-ı Fârsî	1	10	?
442	Kütüb-i Perîşân		30	?
443	Kütüb-i Perîşân		120	?
444	Kâmilü't-Ta'bir	1	10	Rüya yorumu
445	Kitâb-ı Fârsî	2	30	?
446	Gencîne-i Râst	1	10	?
447	Mev'iza Mecmû'ası	1	50	Meviza
448	Kitâb-ı 'Arabî	1	20	?
449	Celâlül-'Eşkâl	1	20	Geometri (?)
450	Mu'arreb	1	10	Arapça
451	Kitâb-ı Perîşân nâ-m'alûm		80	?
452	Mu'arreb-i Kâfiye	1	10	Nahiv
453	Kütüb-i Perîşân		160	?
454	Şerh-i Teysîr	1	20	Akaid
455	Mesnevî Şerhî	1	30	Şiir/Tasavvuf
456	Nâ-m'alûm kütüb	10	100	?
457	'İsâm	1	30	Nahiv
458	Kahr-ı Müştera (?)		15	?
459	Leylâ ile Mecnûn	1	5	Şiir
460	Kütüb-i Perîşân	14	200	?
461	Tercüme	1	20	?
462	Kitâb-ı Türkî	1	20	?
463	Kütüb nâ-m'alûm	10	100	?
464	Kudûrî	1	10	Fıkah
465	Şemsiyye Şerhî	1	15	Mantık
466	Kâfiye	1	15	Nahiv
467	Kütüb-i Perîşân	10	100	?
468	Lügat	1	15	Sözlük

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
469	Def'a Kütüb-i Perişân	10	100	?
470	Kitâb-ı Hikâyât	1	200	Hikaye
471	Kitâb fi'l-'Arabî	1	20	?
472	Kitâb minü'l-Fıkh	1	20	Fıkh
473	Şerh-i Fusûs	1	40	Tasavvuf
474	Cild-i Evvel minü's-Sihâh	1	60	Sözlük
475	Şerh-i Tevâli'	1	20	Kelam
476	Cuz minü't-Tefsîr	1	40	Tefsir
477	Tefsîr-i Şerif noksân	1	40	Tefsir
478	Kitâb minü'l-Fıkh	1	40	Fıkh
479	Kitâb minü'l-Furs	1	20	Farsça
480	Def'a Kitâb minü'l-Fıkh	1	20	Fıkh
481	Cuz minü's-Siyer	1	40	Akâit
482	Kitâb minü'l-Furs	1	30	Farsça
483	(?)-zâde	1	60	?
484	Perişân Tefsîr-i Türkî	1	50	Tefsir
485	Gâyetü'l-Muhtâr	1	20	?
486	Kitâbü'l-muharrer	1	15	?
487	Mirsâdü'l-'İbâd (?)	1	15	Akâit
488	Türkî Tercüme	1	30	?
489	Vikâye	1	20	Fıkh
490	Kenzu'd-Dekâik	1	20	Fıkh
491	Kitâb-ı Türkî	1	20	?
492	Mücmelü'l-Ahkâm	1	20	Fıkh (?)
493	Şerh-i Buhârî	1	50	Hadis
494	Kitâb minü'l-Fıkh	1	40	Fıkh
495	Def'a Kitâb minü'l-Fıkh	1	25	Fıkh
496	Menakıb-ı 'Abdilkâdir Keylânî	1	20	Tasavvuf (?)
497	Şerh-i Muhtâr	1	20	Fıkh
498	Eczâ (?) es-sagir		30	?
499	Tefsîr min Hûd	1	40	Tefsir
500	Cevâhirü'l-Fıkh	1	25	Fıkh
501	Evrâk-ı perişân	deste 9	60	?
502	Def'a Evrâk-ı perişân ve nâ-tamâm kütüb		150	?
503	Mukadimme	1	10	Şiir (?)
504	Hayâlî	1	30	Şiir yada Akâit
505	Hâfiz	1	50	Şiir
506	Metn-i Menâr, Mütevassıt ve Perişân Kütüb		150	Fıkh usulü, Nahiv ve ?
507	Tercüme-i Hadîs	1	100	Hadis
508	Gülistân ve Türkî Hikâyât	1	100	Şiir ve Hikaye
509	Mecmû'a ve Türkî kitâb	1	60	?
510	Mecmû'a ve nâ-m'alûm kütüb	8	80	?
511	Behçetü'l-Behiyye Şerhî	1	25	?

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
512	Şerh-i Hidâye, Hikmet ve Perişân kütüb		100	Fıkıh, Felsefe ve ?
513	Metn-i Meşârik	1	30	Hadis
514	Hüsn-i Dil Ahî	1	15	Belagat (?)
515	Mecmû'a ve isimleri nâ-m'alûm	10	100	?
516	Mecmû'a, isimleri nâ-m'alûm risâle	10	100	?
517	Kitâb-ı manzûm	1	40	Şiir
518	Kütüb minü'n-Nücûm ve'l-Feres	5	100	Astronomi ve Astroloji
519	T'alim-i Müte'allim ve Mecmû'a		90	Fıkıh yada Pedagoji
520	Risâle	1	10	?
521	Du'ânâme	1	10	Dua
522	Cild-i sâni minü'l-Mesâbih	1	25	Hadis
523	Gülistân (?) ve nâ-m'alûm kitâb	1	20	Şiir (?) ve ?
524	Kitâb-ı Tıbb	1	20	Tıp
525	Evrâk-ı perişân	deste 3	50	?
526	Kitâb minü'l-Mantık	1	30	Mantık
527	Kitâb-ı Ahengî (?)	1	20	?
528	Risâle	1	10	?
529	Kitâb-ı Hikâye	1	20	Hikaye
530	Fetâih-i manzûm	1	30	Şiir
531	Eczâ minü'l-Hadis	1	30	Hadis
532	Mecmû'a	1	10	?
533	Eczâ	1	50	?
534	Mibdeh-i Me'ad (?)	1	12	?
535	Evrâk-ı perişân	1	40	?
536	Câmi'ü'l-Fetva	1	30	Fıkıh
537	Hatâyî li'l-Muhtasar	1	30	Belagat
538	Şerh-i Kasîde	1	10	Şiir
539	Hulâsatü'l-Fetvâ	1	35	Fıkıh
540	Şerh-i Mücezz	1	15	Tıp
541	Türki Tefsîr	1	50	Tefsîr
542	Muhtasar-ı Müslim	1	40	Hadis
543	Ferâiz	1	15	Fıkıh
544	Mecmû'a ve Risâle		100	?
545	Fîrûz Şâh	1	10	Fıkıh (?)
546	Manzûm Hikâyât	1	40	Hikaye
547	Hâşiye-i Hidâye	1	30	Fıkıh
548	Envârü'l-'Âşikîn 'Arabî	1	20	Tasavvuf
549	Muhtasar-ı Hükâm ve Mecmû'a		100	Fıkıh (?) ve ?
550	Tefsîr-i Ebussu'ud	1	50	Tefsîr
551	Tezkire-i Şairâniyye ve Risâle		100	Tezkire ve ?
552	Nakıs Kuhistânî	1	30	Fıkıh
553	Hâşiye-i 'Abdulgafûr	1	100	Nahiv
554	Nısf-ı sâni min Mesâbih	1	100	Hadis
555	Cild-i râbi' min Şerhü'l-Buhârî	1	180	Hadis

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
556	İbn-i Melek 'ale'l-Vikâye	1	120	Fıkah
557	Cuz minü'l-Hidâye	1	200	Fıkah
558	Kitâb-ı Türkî	1	120	?
559	Şerh-i Mecm'au'l-Bahreyn	1	200	Fıkah
560	Sadrü's-Şeri'a	1	160	Fıkah
561	Kitâb minü'l-Fıkh	1	80	Fıkah
562	Telvîh	1	20	Fıkah usulü
563	Şerhü'n-Nukâye	1	240	Fıkah
564	Hidâye	1	200	Fıkah
565	Zav'	1	60	Nahiv
566	Kitâbü'l-muharrer	1	10	?
567	Şerh-i Buhârî	1	100	Hadis
568	Metn-i Mecm'au'l-Bahreyn	1	180	Fıkah
569	Muhtasar	1	80	Fıkah yada Belagat
570	Risâle-i Tefsirü'l-Fecr	1	100	Tefsir
571	Ni'metullah	1	60	Sözlük
572	Dustûr'ül-Lugat	1	60	Sözlük
573	Şerh-i Gülistân	1	80	Şiir
574	Kısas-ı Enbiyâ	1	60	Akaid
575	Kitâb-ı Zav'	1	50	Nahiv
576	Mecmû'a	1	40	?
577	Kitâb minü'l-Mantuk	1	30	Mantuk
578	(?)	1	12	?
579	Mollâzâde 'ale'l-Hidâye	1	40	Fıkah
580	Hâşiye-i Seyyid	1	60	Kelam
581	Ta'lim-i Mûte'allim	1	40	Fıkah yada Pedagoji
582	(?) Kadı	1	60	?
583	Ta'rifât	1	80	Sözlük
584	Kitâb minü'l-Fârsî	1	40	Farsça
585	Böstân	1	50	Şiir
586	Minhâcü'l-Mezkürin	1	60	?
587	Şerh-i Eşkâl	1	80	Geometri
588	Cezerî	1	50	Tecvit
589	Şerh-i 'İvaz	1	60	?
590	Cild-i Evvel min Şerh-i Buhârî	1	120	Hadis
591	Gülistân	1	30	Şiir
592	Kitâbü'z-Zav'	2	180	Nahiv
593	Metn-i Nukâye	1	60	Fıkah
594	Cuz-i Tefsir	1	80	Tefsir
595	Cild-i sâni min Şerh-i Mecma'ü'l-Bahreyn	1	180	Fıkah
596	Kitâb-ı (?)	1	60	?
597	Kit'a min Sihâhü'l-Cevherî	1	120	Sözlük
598	Cild-i sâni minü'l-Müslim	1	160	Hadis
599	Cild-i Evvel min Buhârî	1	200	Hadis
600	Kenzu'd-Dekâik	1	160	Fıkah

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
601	Maksad-ı Aksa	1	40	?
602	Şerh-i Müslim	1	120	Hadis
603	Şerh-i Buhârî	1	120	Hadis
604	Şâtibi	1	40	Tecvit
605	Hüsrev ü Şirin	1	30	Şiir
606	Du'ânâme	1	30	Dua
607	Kütüb-i Perişân	10	100	?
608	Kitâb minü'l-'Arûz	1	40	Şiir
609	Şerh-i Kenz	1	120	Fıkıh
610	Cild-i Râbi' minü'l-'Buhârî	1	160	Hadis
611	Şerh-i Mecma'-i İbn-i Melek	1	120	Fıkıh
612	Nısf-ı Evvel-i Hidâye	1	200	Fıkıh
613	Tavzih	1	120	Fıkıh usulü
614	Kitâb minü'l-Fıkıh	1	100	Fıkıh
615	Şerh-i Dâ'iyye	1	40	?
616	Kitâb minü'l-'Arabî	1	30	Arapça
617	Mecmû'a	1	30	?
618	Sandûkada Evrâk-ı perişân		300	?
	Toplam	1068	41798 para 1045 guruş	

Müteveffa-yı mezbûrun terekesinden sûk-ı sultânide b'adü'l-müzâyede semen-i miselleriyle bey' olunân terekesidir ki ber vech-i âfi zikr olunûr.

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
619 (1)	Kelâm-ı Kadim	1	60	Kuran
620 (2)	Def'a Kelâm-ı Kadim	1	102	Kuran
621 (3)	Def'a Kelâm-ı Kadim	1	70	Kuran
622 (4)	Cuz min'l-'Sihâh	1	30	Sözlük
623 (5)	Mevîza	1	40	Meviza
624 (6)	Eshâbü'l-'Kehf	1	22	Kuran
625 (7)	Kitâb minü'l-'Mantık	1	20	Mantık
626 (8)	Seyyid 'Abdullah	1	15	?
627 (9)	Hüsâm Kâtî	1	15	Mantık
628 (10)	Seb'ıyyât	1	40	Meviza
629 (11)	Def'a Mushaf-ı Şerif	1	120	Kuran
630 (12)	Emâlî Şerhi	1	13	Kelam
631 (13)	Risâle-i Hazret-i Pîr	1	15	Tasavvuf (?)
632 (14)	Def'a Perişân Mushaf-ı Şerif	1	80	Kuran
633 (15)	Risâle-i Mantık	1	20	Mantık
634 (16)	Mecma'ü'd-'Dürer	1	20	Fıkıh
635 (17)	Def'a Risâle	1	10	?
636 (18)	Tecvid	1	10	Tecvit
637 (19)	Tevârih-i Âl-i 'Osmân	1	70	Tarih
638 (20)	Ekl-i Şurb'a müte'allik	1	20	Yemek
639 (21)	Risâle	1	15	?
640 (22)	Mecmû'a	1	10	?
	Toplam	22		

Ek 1.8, R9, var. 19a, İmam Seyyid Abdullah Efendi ibn-i Mehmed Efendi'ye ait H. Evâhîr-i Zilk'ade
1200/M. 15-24 Eylül 1786 tarihli tereke kaydı

No	Kitap Başlığı	Cilt	Değeri	Konu
1	Meşârik-i İbn-i Melek ma' Kudûrî	1	150	Hadis ve Fıkah
2	Cevâhirü'l-fetâva ma' Şerh-i Mesâbih	1	55	Fıkah ve Hadis
3	Kitâb-ı Receb Efendi	1	120	?
4	Dekâikü'l-İhbâr	1	26	Akâit
5	Dibâce-i Seyyid 'Alî	1	60	?
6	(?) Mecmû'a	1	20	?
7	Evrâk-ı Perişân	1	35	?
8	Ecza evrâk	1	20	Kuran (?)
	Toplam	8		